

Γεωγραφίες της Καθημερινής Ζωής

ΜΕΡΟΣ Γ

Θεανώ Σ. Τερκενλή

*Καθηγήτρια, Τμήμα Γεωγραφίας,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη
81100 Λέσβος, t.terkenli@aegean.gr*

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

Σειρά ερωτημάτων

- Τόπος
- Εστία
- Ταυτότητα

Γεωγραφικός τόπος- συνηθέστερη απόδοση: στάση, νοσταλγία, εγκλεισμός, περιχαράκωση

- Harvey:
 - Χρόνος – γίνεσθαι
 - Χώρος – είναι
- Πρόσφατη ιστορία: προσπάθειες καθιέρωσης συσχετισμών μεταξύ τόπου και ταυτότητας/ ανήκειν-->-->

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ,
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΩΝ

(μοναδικότητα, σταθερότητα, στατικότητα, εγκλεισμός, αντιπαράθεση)

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

- Χώρος (Massey): 4 διαστάσεις/ συνύπαρξη κοινωνικών σχέσεων σε όλες τις κλίμακες
 - Ταυτότητα ρευστή:
 - Διαμόρφωση μέσα από τη διασταύρωση και συγκυρία (και τα αποτελέσματα αυτής) συγκεκριμένων κοινωνικών συσχετισμών
 - Ταυτότητες = μη καθορισμένες, διεκδικούμενες
 - Δόμηση μέσα από θετικούς συσχετισμούς με το “έξω” (≠ συμβατικές θεωρήσεις της εστίας/ home)
- Ταυτότητα: στηρίζεται σε συσχετισμούς με το “έξω”

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

Προβλήματα στον ορισμό της ταυτότητας τόπων:

- Διάκριση του εσωτερικού από το εξωτερικό τόπου
- Διαφοροποίηση ταυτότητας στο εσωτερικό τόπου
- Προεκτάσεις: φόβος (ασφάλεια) με την κατάλυση ορίων, συνόρων
- Εστία:
 - Όχι περιχαρακωμένος εγκλεισμός ≠ πάντοτε ανοιχτή προς τα έξω.
 - Δεν υπάρχει “αναγκαία” ουσία ενός τόπου.
 - Το παρελθόν και η ταυτότητα ανακατασκευάζονται διαρκώς.
 - Μετατόπιση προς τις εξωτερικά συνδεδεμένες κοινωνικές σχέσεις πρόσφατα (σε αντιδιαστολή με τις εσωτερικά εστιασμένες)

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

Νέα πολυπλοκότητα: παράγοντας φόβου/ ανησυχίας;

Νέα εστία: προϊόν της συνεχώς μεταβαλλόμενης γεωγραφίας των κοινωνικών σχέσεων του παρόντος και παρελθόντος (bell hooks)- είναι πολλαπλή και διάφορη.

Ιδιαίτερος τόπος, εστία (home)~ σταθερά και κυκλικά επαναλαμβανόμενη επένδυση νοήματος στο χώρο, στον κοινωνικό περίγυρο, και στα σχήματα της καθημερινής ζωής— --μέσα από την άσκηση ελέγχου (διεκδίκηση), ή προοπτική/ συλλογική ταύτιση με αυτά (οικειοποίηση).

Ιδιαίτεροι τόποι: διαμορφώνονται από/ και διαμορφώνουν
ΠΛΑΙΣΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ για τον άνθρωπο στο χωροχρόνο

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

ΑΤΟΜΑ / ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΟΜΑΔΕΣ / ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ--> ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ--> ΤΟΠΙΑ--> ΤΟΠΟΙ -->

-->ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΙ ΤΟΠΟΙ(HOMES) ΕΣΤΙΕΣ-->??

- ΕΣΤΙΕΣ= Προσωπικοί ή συλλογικοί τόποι
 - Φυσικά/ υλικά στοιχεία
 - Κοινωνικές σχέσεις
 - Σχήματα συνηθειών
 - Συμπεριφορά
 - Νοητικός κόσμος
 - Συναισθηματικός κόσμος

- Οροθέτηση: εμείς ~ άλλοι, μέσα ~ έξω

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

Η έννοια/ ιδέα του ιδιαίτερου τόπου

- Διαμορφώνεται σε ατομικό και σε πολιτισμικό επίπεδο
- Διαμορφώνει τις παραμέτρους του χωρο-χρόνου στις οποίες εκτυλίσσεται,
- Προάγει τρόπους ζωής που επανορίζουν το χωροχρόνο.

• Ιστορία της έννοιας

- 17ος αιώνας: εμφάνιση της οικιακής ζωής όπως τη γνωρίζουμε σήμερα
- Σήμερα:
 - κρίση στις αξίες της Δυτικής μπουρζουαζίας
 - ανάδυση του ατομικισμού ~ καθημερινότητα
 - απώλεια της φυσικής κοινότητας
 - ιδιωτικό ≠ δημόσιο

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

- Συγκριτική μελέτη Ελλάδας – ΗΠΑ ~ εστία (homes):
 - Το ουσιαστικό νόημα του ιδιαίτερου τόπου στην Ελλάδα παραμένει αδιάρρηκτα δεμένο με τη φυσική διάσταση του γεωγραφικού χώρου
 - Στις ΗΠΑ, η έννοια του ιδιαίτερου τόπου υποδηλώνει ένα τρόπο ζωής που βασίζεται στη χρονική συνάθροιση συνηθειών ρουτίνας
 - Γεωγραφική κινητικότητα
 - Φύλο, εισόδημα, μόρφωση, ηλικία
 - Αστικός τρόπος ζωής
 - Προβιομηχανικές ≠ εκσυγχρονισμένες κοινωνίες

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΣΥΜΠΙΕΣΗ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟΥ, ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ

ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ: Γεωγραφίες του εγώ--επανορισμός, ανασυγκρότηση 8
χωροχρόνου

7. Ο ιδιαίτερος τόπος και η έννοια της οικιακότητας (the idea of home)

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΤΟΠΩΝ:

- Με την αύξηση της φυσικής απόστασης από την εστία, αυξάνεται/ επεκτείνεται η επικράτεια της εστίας (η γεωγραφική έκταση)
- Με την επέκταση της χωρικής επικράτειας της εστίας (συμπίεση χωροχρόνου, κατάλυση συνόρων και ορίων κλπ.), η συναισθηματική σύνδεση με τη στενότερα οροθετημένη εστία (στην περισσότερο αδιαμφισβήτητη εστία) ενισχύεται
- Δυναμικός αλληλοσυσχετισμός μεταξύ εστίας και του έξω χώρου (ιδιαίτερου και μη τόπου)

8. Έννοιες και δομές της κοινότητας στον Δυτικό Κόσμο

Ορισμός Κοινότητας: ένα κοινωνικό δίκτυο αλληλοδρώντων ατόμων, συνήθως συγκεντρωμένων σε μια καθορισμένη επικράτεια
(Dictionary of Human Geography)

Ιστορία όρου: ~κοινωνιολογικές απαρχές

- Σχολή του Σικάγου
- Tonnies, Qemeinschaft: συγκεκριμένος τόπος κοινωνικού δικτύου ≠ κοινωνία
- Αγροτικές κοινότητες: το ιδανικό, θετικά χαρακτηριστικά
- bell + Newby:
 - κοινότητα=/ communion
 - Κοινότητα ~ ΠΑΡΑΔΟΣΗ (όχι συναισθηματικοί δεσμοί)

8. Έννοιες και δομές της κοινότητας στον Δυτικό Κόσμο

Θετικά χαρακτηριστικά

- Όρος φορτισμένος ηθικά με ευρεία απήχηση
- Δεσμοί μεταξύ ατομικής δράσης και κοινωνίας
- Πρόβλημα οντολογικής βεβαιότητας, καθορισμού
- Νοσταλγικές, προβιομηχανικές παραπομπές (=ένταση προσαρμογής και εδώ)
- Ατομική (= / συλλογική) προοπτική στη σημερινή θεώρηση της ταυτότητας:
 - ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
 - ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ
- Μηχανισμοί στάθμισης σχέσεων ατόμων ~ κοινότητας
- Έννοια συμβατή με την ατομικότητα (Tuan)
 - “πανάρχαια επιδίωξη”

8. Έννοιες και δομές της κοινότητας στον Δυτικό Κόσμο

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΘΕΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

- Glenn Tinder: “ιδανικό τέλειας ενότητας” αδύνατη, ανέφικτη, παράδοξο “τραγικό ιδανικό”
 - κοινότητα: στηρίζεται στην ενότητα των μελών της, αναζήτηση της ουσίας της = CIVILITY – ΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ
 - Ιστορική/ προσωπική αυτονομία
 - Ολοκληρωτική κοινοτικότητα
 - Παραδειγματική δράση

8. Έννοιες και δομές της κοινότητας στον Δυτικό Κόσμο

Αρνητικές διαστάσεις

- Μέσο άσκησης εξουσίας, επίκληση σταθερής ιεραρχίας
- Περιορισμοί στην ταυτότητα ~ παράδοση
- Παράγοντας ατομικής υποταγής στην κοινοτική αλληλεγγύη

Σήμερα: Έκλειψη της επιστημονικής ενασχόλησης με την κοινότητα (≠ κοινωνική ανθρωπολογία)

Γεωγραφία ~ LOCALITY [τοπικότητα (≠ Giddens τοπικότητα ~ κοινότητα--> ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ (Harvey ≠ Massey))] (δεκαετία 1980)

Κριτική Τοπικότητας: σταθερότητα, στατικότητα

- ΤΟΠΟΣ-->ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ;; (αιτιολογική αναγκαιότητα) ≠ ταυτότητα: δομείται κοινωνικά

Σημασία Κοινότητας

- Ένταση στην αίσθηση του ανήκειν
 - Άτομα
 - Τόποι
- Αίσθηση σταθερότητας ~ τόπος, ταυτότητα